

УДК [37.041:37.091.33]:[615.418.3:5042.4]

DOI <https://doi.org/10.32782/art-studies.2025-1-2>

МИСТЕЦЬКІ ПРОЄКТИ: ІСТОРИКО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ І ВИКОНАВСЬКИЙ АСПЕКТИ

Гринчук Ірина Павлівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5383-8665>

Овод Наталія Михайлівна,

заслужений працівник культури України,

доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3299-8381>

Гринчук Олег Олегович,

здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

історичного факультету

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

***Мета статті** – розглянути перспективи використання нових освітніх технологій, зокрема актуалізації історико-дослідницького й виконавсько-інтерпретаційного аспектів у процесі створення мистецьких проєктів майбутніми вчителями музичного мистецтва. Методологія дослідження полягає у використанні історико-компаративного та персоналістичного підходів під час вивчення явищ мистецтва, діяльнісного підходу (з боку мистецької педагогіки) для окреслення шляхів актуалізації історико-дослідницького й виконавсько-інтерпретаційного аспектів у підготовці мистецьких проєктів, виконавської підготовки майбутніх музикантів-педагогів загалом. Результати творчої співпраці викладачів виконавських дисциплін факультету мистецтв ТНПУ імені В. Гнатюка переконують, що актуалізація історико-дослідницького й виконавсько-інтерпретаційного аспектів у процесі створення мистецьких проєктів майбутніми вчителями музичного мистецтва сприяє їх творчій самореалізації як музикантів і педагогів. **Наукова новизна.** Увагу зосереджено на окремих аспектах творчої співпраці викладачів виконавських дисциплін факультету мистецтв у процесі підготовки мистецьких проєктів різних типів. Представлено результати підготовки інтегрованих мистецьких проєктів, зокрема, присвячених різним етапам розвитку вокального мистецтва в Україні, національній пісенній спадщині, відомим персоналіям композиторів-піснярів та ін., висвітлено варіанти репертуарного наповнення проєктів різних типів. **Висновки.** Узагальнено перспективи використання нових освітніх технологій, зокрема актуалізації історико-дослідницького й виконавсько-інтерпретаційного аспектів у процесі створення мистецьких проєктів майбутніми вчителями музичного мистецтва, значення творчої співпраці викладачів виконавських дисциплін факультету мистецтв загалом.*

***Ключові слова:** музичне мистецтво України, сучасна мистецька освіта, мистецькі проєкти.*

Hrynychuk Iryna, Ovod Nataliia, Hrynychuk Oleh. Art projects: historical-research and performance aspects

*The **purpose** of the work is to consider the prospects for using new educational technologies, in particular, the actualization of historical-research and performance-interpretation aspects in the process of creating artistic projects by future music teachers. The research methodology consists in using historical-comparative and personalistic approaches in studying the phenomena of art, an activity approach (from the side of art*

*pedagogy) to outline ways to actualize historical-research and performance-interpretation aspects in the preparation of art projects, and performance training of future musician-teachers in general. The results of creative cooperation between teachers of performing disciplines at the Faculty of Arts of the V. Hnatyuk National Pedagogical University convince us that the actualization of historical-research and performing-interpretative aspects in the process of creating artistic projects by future teachers of music contributes to their creative self-realization as a musician and teacher. **Scientific novelty.** Attention is focused on certain aspects of creative cooperation between teachers of performing disciplines of the Faculty of Arts in the process of preparing art projects of various types. The results of the preparation of integrated art projects are presented, in particular, those dedicated to various stages of the development of vocal art in Ukraine, national song heritage, famous composers-songwriters, etc., and options for the repertoire content of projects of various types are highlighted. **Conclusions.** The prospects for the use of new educational technologies are summarized, in particular, the actualization of historical-research and performance-interpretation aspects in the process of creating artistic projects by future teachers of musical art, the importance of creative cooperation between teachers of performing disciplines of the Faculty of Arts in general.*

Key words: musical art of Ukraine, modern art education, art projects.

Постановка проблеми. Сучасні суспільно-політичні виклики зумовлюють значні зміни освітніх реалій, спонукають до оновлення змісту та форм викладання мистецьких дисциплін, особливо актуальним постає цей виклик у процесі опанування фахових виконавських і теоретичних дисциплін як основи творчої самореалізації музиканта-педагога. Актуальною, на нашу думку, стає взаємодія викладачів виконавських дисциплін «Постановка голосу», «Вокальний ансамбль», «Основний музичний інструмент (Фортепіано)», «Методика наукових досліджень» (які читаються авторами статті), необхідність пошуку шляхів міжпредметної інтеграції та взаємодії у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва впродовж навчання на бакалавраті й особливо під час завершення магістратури в процесі підготовки і презентації творчих магістерських проєктів.

У рамках публікації зазначимо, що висвітлення тематики виконавської підготовки студентів, їх участі у конкурсах і фестивалях з аналізом виконавського репертуару представлено нами в монографії до 25-річчя факультету мистецтв ТНПУ імені В. Гнатюка, у низці публікацій у фахових виданнях [1].

Виклад основного матеріалу. Відповідно до затверджених програмових вимог, підготовка й захист мистецького проєкту спрямовані на формування комплексу компетентностей майбутнього музиканта-педагога, зокрема: досвіду їх застосування в практичних ситуаціях мистецької та музично-педагогічної

діяльності, вдосконалення особистісних характеристик: креативності, міжособистісної взаємодії, активності в процесі реалізації власних пошуково-творчих концепцій та ін.

Наш викладацький досвід переконує, що опора на використання історико-компаративного та персоналістичного підходів у вивченні явищ мистецтва, діяльнісного підходу (з боку мистецької педагогіки) сприяє актуалізації історико-дослідницького й виконавсько-інтерпретаційного аспектів у підготовці мистецьких проєктів, ефективності виконавської підготовки майбутніх музикантів-педагогів, формуванню виконавської майстерності загалом.

Такий підхід дає змогу майбутньому музиканту-педагогу цілісно аналізувати виконання різножанрових музичних творів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських трактувань, творчо інтерпретувати художні образи у власній виконавській та педагогічній діяльності, у публічних виступах.

Так, серед вдалих проєктів монографічного типу в напрямі репрезентації як відомих, так і менш досліджених постатей в історії музичного мистецтва України було підготовлено творчий дослідницький проєкт, у якому висвітлено різні грані творчої постаті Владислава Заремби як українського композитора польського походження, як музичного педагога, автора зразків камерної вокальної та інструментальної музики, зокрема збірки «Кобзар Тараса Шевченка».

Упродовж останніх років було підготовлено та представлено на факультеті мистецтв

і в актовій залі ТНПУ імені В. Гнатюка низку творчих проєктів, присвячених різним етапам розвитку вокального мистецтва в Україні, національній пісенній спадщині, відомим персоналіям композиторів-піснярів тощо, як завершального етапу підготовки магістрів із спеціальностей 025 («Музичне мистецтво») під науковим і мистецьким керівництвом авторів статті.

Серед низки проєктів – роботи, присвячені естрадному виконавству як окремій складовій сучасного культурного простору України, як культурно-мистецькому феномену, що об'єднує широке коло представників професійного й аматорського виконавства, їх поціновувачів.

Пошукова робота магістрантів у напрямі вивчення явища естрадної пісні потребує цілісного підходу з урахуванням змін у культурно-історичному контексті України, викликів сучасного культурно-мистецького життя, відповідних їм елітарних і масових естетичних запитів тощо, отже, актуалізується проблема аналізу художніх тенденцій, творчого потенціалу естрадного виконавства, його відповідності потребам фахової та масової аудиторії.

Так, проблема вивчення етапів і тенденцій становлення естрадного виконавства в Україні, накопичення різножанрового й різностильового репертуару та ін., узагальнення теоретико-методологічних аспектів проблеми є предметом спеціальних досліджень (А. Жебровська, І. Лепша, О. Сапожник, В. Чепеленко, Д. Бабич, М. Вишневська, М. Поплавський, Н. Попович та ін.), узагальнювального дослідження М. Мозгового, де проаналізовано стан наукового висвітлення проблематики українського естрадного мистецтва, визначено особливості становлення української естрадної пісні в 50–60-ті роки ХХ ст., тенденції розвитку української естрадної пісні впродовж 70–80-х років минулого століття. У дослідженні узагальнено основні тенденції розвитку української естрадної пісні від початку ХХІ століття, зокрема: тенденція вільної «інтеграції» у світовий простір популярної музики й одночасно збереження своєї культурної ідентичності, тенденція до

жанрово-стильового розмаїття, широкого спектра форм і стилістики виконавської діяльності [2].

Під нашим керівництвом захищено ряд магістерських робіт, присвячених темі естрадного виконавства в Україні, місцю сучасної української пісні у виконавському та навчальному репертуарі. Вибір теми магістерського проєкту дає змогу майбутнім музикантам-педагогам пройти певний шлях «самовизначення», аналізу власних мистецьких покликань і пошуків.

Так, магістрантка А. Р., учасниця конкурсу «Червона рута», звернулася до теми розвитку естрадної пісні в контексті культурно-мистецького життя України кінця ХХ – початку ХХІ ст., розглянула серед іншого аспекти розвитку фестивально-конкурсного пісенного руху в Україні («Червона рута», «Пісенний вернісаж», «Таврійські ігри», «Мелодія», «Веселад», «Море друзів», «На хвилях Свєтязя», «Оksamитовий сезон» та ін.), на Тернопіллі (пісенний конкурс «Кришталевий жайвір», конкурс студентської молоді «Окрилені піснею» при ТНПУ імені В. Гнатюка та ін.).

У творчому проєкті «Пісня про пісню» вона виступила як солістка, у дуеті з викладачем вокалу доц. Н. Овод, у тріо із студентами-вокалістами класу, виконавши переклад для дуету «Мелодії» М. Скорика, що стала сучасним музичним «символом» України, його ж знакову пісню «Намалюй мені ніч», пісні В. Івасюка («Балада про мальви», «Пісня буде поміж нас», «Над морем»), М. Мозгового («Материнська любов»), які є уже українською пісенною класикою. У програмі проєкту була представлена і творчість сучасних композиторів-виконавців О. Пономарьова, Т. Петриненка («Пісня про пісню», яка була вперше виконана на «Червоній Руті» в 1989 р. і дала назву проєкту), пісні з репертуару групи «СКАЙ» та ін.

Розглядаючи проблему українського пісенного репертуару в процесі підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін, ролі української патріотичної пісні в навчальному та концертному репертуарі, магістрантка М. К. представила творчий проєкт «Ще

мить», назву якого заклала пісня С. Вакарчука «Мить», історія її створення.

У проєкті була представлена ретроспектива української пісні: обробка народної пісні «Ворожка» (обр. Ю. Донченко), відомий твір М. Мозгового на слова Ю. Рибчинського «Минає день, минає ніч», пісенний шлягер 1980-х рр. «Тече вода» (сл. Ю. Рибчинського, муз. І. Поклада), «Пісня про матір» (сл. Б. Олійника, муз. І. Поклада). Новизною проєкту стало звернення до творів, написаних митцями, пов'язаними з Тернопіллям: «Розкажи мені вітре» (сл. Н. Бай, муз. О. Бурміцького), «Над землею тумани» (сл. А. Бінцаровської, муз. С. Родька), обидва автори музики – випускники нашого університету. На завершення прозвучала пісня «Тернопіль» Н. Богуслави. Таким чином, проєкт поєднав різнопланові пісні, представив творчу діяльність митців краю.

Прикладом поєднання запитів сучасної практики мистецької освіти та завдання самореалізації студентів як музикантів-виконавців і педагогів стало магістерське дослідження Ю. К. [3], присвячене проблемі використання зразків українського музичного фольклору у виховній роботі із школярами різновікових груп. Окремим аспектом пошуку став аналіз сучасного стану побутування музичного фольклору, тенденцій т. зв. стилізації фольклору, простеження інтегрування музичного фольклору в сучасний український музичний контент. Так, представлено творчий портрет Meleni (*псевдонім магістрантки*), її сторінку в соціальних мережах. Таким чином, творча інтерпретація народної музики та запис каверів стають не лише трендом «ТікТоку», а й новітньою формою використання українського музичного фольклору у виховній роботі з учнями-підлітками тощо [4].

У рамках статті проілюструємо історико-пошуковий підхід на прикладі теоретичного обґрунтування проєкту «Жанрово-стильові особливості зразків зарубіжної та української вокальної музики», представлення концертної програми «Слова і музика з'єдналися в коханні» (магістр О. І.). Так, на основі використання жанрово-стильового підходу

для аналізу й виконавської інтерпретації різних жанрів вокальної музики було представлено зразки зарубіжної оперної та пісенної спадщини (Ш. Гуно, П. Масканьї, Е. Канніо, Ф. Сарторі), низку романсів і пісень українських композиторів різних поколінь (М. Лисенко, А. Кос-Анатольський) [5], обробок українських народних пісень.

Упродовж підготовки проєкту були проаналізовані версії авторства пісні «Чорнії брови, карії очі»: за однією з версій її слова і музика належать етнографу К. Думитрашкові (версія Г. Нудьги), за іншою – слова К. Думитрашка, музика Д. Бонковського (музиканта-аматора українсько-польського походження). Пошукова робота проводилася і щодо авторства пісень «Чорна гора» (обр. В. Гонтарського), «Вівці мої, вівці» (обр. фольклориста М. Гринишина, який уперше опублікував її як «Вівці мої, вівці, вівці та отари», про що вказано в каталозі «Співає «Трембіта» (Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, К., 1960).

Ще один проєкт – «Жанрова палітра вокальної музики (вибрані твори зарубіжних та українських композиторів)» (магістрантка С. Б.). У теоретичному обґрунтуванні з використанням жанрово-стильового підходу було проаналізовано зразки різних жанрів вокальної музики українських і зарубіжних композиторів. Серед них: зразки духовного репертуару (А. Гнатиши «Богородице діво», І. Соневицький «Алілуя»), оперного: Арія Лауретти з опери «Джанні Скіккі» Дж. Пуччіні (Aria di Loretta Dall'opera Gianni Schicci), низка романсів і пісень українських композиторів різних поколінь, зокрема В. Барвінського, Ф. Надененка, А. Кос-Анатольського, І. Шамо, В. Гомоляки, Г. Майбороди, Є. Садовського, Н. Андрієвської [5]. Ці твори ввійшли до концертної програми «Хотіла б я піснею стати».

Так, аналізуючи твір А. Гнатишина (1906, Чижиків, Львівщина – 1995, Відень) «Богородице Діво», магістрантка звернулася до висвітлення основних етапів діяльності всевітньо відомого українського митця. Лише з часу незалежності України до нас

повертається творчий спадок цієї багатогранної особистості, відомої як композитор, диригент, музично-громадський діяч, педагог, професор, публіцист, актор і співак, один із найбільш яскравих і помітних представників української діаспори у Відні [6; 7].

А. Гнатишин вивчав філософію і теологію у Львівській богословській академії, навчався на педагогічному факультеті Вищого музичного інституту ім. Лисенка у Львові під керівництвом композитора Станіслава Людкевича, піаністки Галі Левицької, композитора та піаніста Нестора Нижанківського, композитора та музикознавця Бориса Кудрика, який справив значний вплив на молодого музиканта, давав приватні уроки гармонії та контрапункту [6; 7].

Цікавим фактом є те, що успішний виступ сільського хору із Зашкова, яким керував А. Гнатишин, перед митрополитом Андреем Шептицьким, забезпечив йому митрополічу стипендію (1931 р.) для навчання композиції та диригування в Новій Віденській консерваторії, де він отримав диплом капельмейстера.

Творча діяльність А. Гнатишина у Відні пов'язана насамперед із хором Св. Варвари УГКЦ, яким він керував майже 64 роки. За цей період хор виступав з українськими народними й релігійними піснями в найбільших соборах і концертних залах Відня, Рима, Мюнхена, Зальцбурга, Граца, популяризував українську музику на радіо й телебаченні, став одним з найкращих українських хорів у Європі [6; 7].

Музична та просвітницька діяльність українського композитора й диригента загалом пов'язана з Австрією, США (Клівленд, Детройт, Чикаго, Філадельфія, Ньюарк, з Канадою (Едмонтон, Торонто) [22]. А. Гнатишин створив понад 260 зразків церковної та світської музики. Серед найвідоміших зразків вокально-хорової спадщини: кантати «Рука Івана Дамаскина» (1975), «Хрещення України-Руси» (1980), 15 літургій, молебні до рівноапостольного князя Володимира для мішаного хору (1984), Пресвятої Богородиці (1988), Христа Чоловіколюбця (1989); відомі його хори на вірші Т. Шевченка, І. Франка,

О. Олеся, обробки українських народних пісень [6; 7].

Значну пошукову роботу провела магістрантка, аналізуючи твір «Алілуя» нашого землянина, композитора Ігора Соневицького (02.01.1926, с. Гадинківці (тепер Чортківського району Тернопільської області) – 23.12.2006, Лесінгтон, Нью-Йорк) [11; 14]. Відомо, що І. Соневицький навчався у ВМІ ім. М. Лисенка у Львові, далі – у Віденському університеті музики й виконавського мистецтва, Державній музичній академії (Мюнхен), він визнаний як доктор філософії в Українському вільному університеті (Мюнхен, 1961).

І. Соневицький проявив себе як активний культурно-просвітницький діяч і науковець: співзасновник Українського музичного інституту в Нью-Йорку, професор УКУ (Рим, 1970–1980), дійсний член Української вільної академії наук у США, НТШ ім. Т. Шевченка, член Американського музикологічного товариства та Асоціації американських композиторів, один із засновників Центру української культури в Гантері (1983–2003) [6; 7].

Як і А. Гнатишин, І. Соневицький відомий як хоровий диригент (хор «Думка» (Нью-Йорк), «Трембіта» (Нью-Арк), «Український хор ім. Тараса Шевченка» (Клівленд) та ін.), що визначило його звернення до жанрів вокально-хорової музики. Серед знаних – кантата «Любіть Україну» (сл. В. Сосюри), «Духовні твори» (Літургія, Панахида та *Canti Spirituali*, 1999), йому належить низка сольних і хорових творів на слова Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, його сучасників (Є. Маланюка, Б.-І. Антонича, В. Симоненка), значне число обробок народних пісень, які повертаються до репертуару сучасних українських виконавців і хорових колективів [6; 7].

Короткий виклад тез-ілюстрацій творчих проєктів дає змогу стверджувати про необхідність урахування нових тенденцій у мистецькій освіті (О. Комаровська [8], О. Реброва [9]), специфіки напрямку підготовки магістрантів, про значення взаємодії викладачів фахових виконавських дисциплін із науковими керівниками магістерських досліджень

щодо вибору тематики дослідження, підготовки творчих проєктів. Результати публічного захисту творчих проєктів переконують, що молоді пошуковці-виконавці отримують змогу узагальнити набутий теоретичний музикознавчий, музично-педагогічний, виконавський досвід, перспективу до творчого зростання.

Висновки. Отже, науково-дослідницька й виконавська діяльність майбутніх вчителів музичного мистецтва різних освітніх рівнів, зокрема магістрантів, стає більш ефективною

за умови спрямованості на завдання творчої самореалізації студентів як музикантів-виконавців і педагогів, що відповідає запитам сучасної практики мистецької освіти. Ефективними напрямками розв'язання поставлених у статті завдань є актуалізація тематики творчих проєктів, оволодіння сучасним інструментарієм пошукової діяльності, врахування набутого досвіду виконавської і педагогічної діяльності, укладання репертуару як відповіді на завдання формування національної культурної ідентичності сучасної молоді.

Література

1. Гринчук І. До проблеми дидактико-методичного наповнення фахових авторських курсів. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 1 (107). С. 53–58. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-53-58](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-53-58).
2. Гринчук І. Український пісенний репертуар як чинник самоідентифікації та самоактуалізації. *Мистецтво та освіта*. 2024. № 3 (113). С. 51–56. DOI: [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3\(113\)-51-56](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2024-3(113)-51-56).
3. Гринчук І. Український музичний фольклор як предмет науково-методичних досліджень. *Молодь і ринок*. 2024. № 9 (229). С. 113–117. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4624.2024.312179>.
4. Meleni. TikTok. Колискова. URL: <https://vm.tiktok.com/ZM6JKfvJ7/>.
5. Корній Л. П., Сюта Б. О. Українська музична культура. Погляд крізь віки. Київ : Муз. Україна, 2014. 592 с.
6. Музична Тернопільщина : бібліогр. покажчик / Уклад. В. Я. Миськів; вступ. ст. О. С. Смоляка. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 288 с.
7. Муха А. Композитори України та української діаспори / А. Муха. Київ, 2004. 352 с.
8. Комаровська О. Мистецька освіта і формування українськості мислення як життєва потреба українців. Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку : збірник матеріалів I Міжнародного симпозиуму, присвяченого 70-річчю членства України в ЮНЕСКО (24–26 квітня 2024 року, м. Чернівці) / за заг. ред. І. І. Бойчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. С. 474–478. ISBN 978-966-423-855-4.
9. Реброва О. Каузально-функціональний підхід у підготовці здобувачів вищої мистецької та музично-педагогічної освіти. Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку : збірник матеріалів I Міжнародного симпозиуму, присвяченого 70-річчю членства України в ЮНЕСКО (24–26 квітня 2024 року, м. Чернівці) / за заг. ред. І. І. Бойчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. С. 276–279. ISBN 978-966-423-855-4.

References

1. Hrynchuk, I. (2023). Do problemy dydaktyko-metodychnoho napovnennya fakhovykh avtorskykh kursiv [To the problem of didactic and methodological content of professional author's courses]. *Mystetstvo ta osvita*. No. 1 (107). P. 53–58 [in Ukrainian].
2. Hrynchuk, I. (2024). Ukrayinskyy pisennyy repertuar yak chynnyk samoidentyfikatsiyi ta samoaktualizatsiyi [Ukrainian song repertoire as a factor of self-identification and self-actualization]. *Mystetstvo ta osvita*. No. 3 (113). P. 51–56 [in Ukrainian].
3. Hrynchuk, I. (2024). Ukrayinskyy muzychnyy folklor yak predmet naukovo-metodychnykh doslidzhen [Ukrainian musical folklore as a subject of scientific and methodological research]. *Molod i rynek*. No. 9 (229). P. 113–117 [in Ukrainian].
4. Meleni (2022). Kolyskova [Lullaby]. TikTok. Retrieved from: <https://vm.tiktok.com/ZM6JKfvJ7/> [in Ukrainian].
5. Kornii, L.P., Siuta, B.O. (2014). Ukrainska muzychna kultura. Pohliad kriz viky [Ukrainian music culture. A look through the ages]. Kyiv: Muzychna Ukraina, 592 p. [in Ukrainian].
6. Myskiv, V.Ya. (2008). Muzychna Ternopilshchyna: Bibliohr. pokazhchyk [Musical Ternopil Region: Bibliogr. pointer]. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky, 288 p. [in Ukrainian].

7. Mukha, A. (2004). Kompozytory Ukrainy ta ukrainskoi diaspory [Composers of Ukraine and the Ukrainian Diaspora]. Kyiv, 352 p. [in Ukrainian].

8. Komarovska, O. (2024). Mystetska osvita i formuvannya ukrayinskosti myslennya yak zhyttyeva potreba ukrayintiv [Art education and the formation of Ukrainian thinking as a vital need of Ukrainians]. *Mystetstvo yak kulturno-osvitniy brend: problemy i priorytety rozvytku: zbirnyk materialiv I Mizhnarodnoho sympoziumu, prysvyachenoho 70-richchyu chlenstva Ukrayiny v YUNESKO (24–26 kvitnya 2024 roku, Chernivtsi)*. Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha. P. 474–478 [in Ukrainian].

9. Rebrova, O. (2024). Kauzalno-funktionalnyy pidkhid u pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoyi mystetskoyi ta muzychno-pedahohichnoyi osvity [Causal-functional approach in training students of higher art and music-pedagogical education]. *Mystetstvo yak kulturno-osvitniy brend: problemy i priorytety rozvytku: zbirnyk materialiv I Mizhnarodnoho sympoziumu, prysvyachenoho 70-richchyu chlenstva Ukrayiny v YUNESKO (24–26 kvitnya 2024 roku, Chernivtsi)*. Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha. P. 276–279 [in Ukrainian].